

РАЗВИТИЕ НА АНТИКОРУПЦИОННО ОБРАЗОВАНИЕ В БЪЛГАРСКИТЕ ВИСШИ УЧИЛИЩА

Георги Петрунов

Университет за национално и световно стопанство

Резюме. Антикорупционното образование е ключов компонент за противодействие на корупцията и неговото успешно внедряване във всички образователни степени става все по-важно. Политиките за антикорупционно образование се развиват активно през последните години както на международно, така и на национално ниво. Статията има за цел да изследва възможности за развитие на успешни стратегии на антикорупционно образование в българските висши училища. Представени са основни политики за антикорупционно образование, предлагат се конкретни модули, които да подпомогнат създаването на бъдещи учебни програми, и се представя пример за действаща инициатива – „Академия Антикорупция“ на УНСС.

Ключови думи: антикорупционно образование; образователни стратегии; висше образование

Въведение

Корупцията е една от основните заплахи пред развитието на държавите. Редица изследвания показват, че тя е свързана с повишаване на цените, намаляване производителността и инвестициите в страната (Tanzi, 1998; Lambsdorff, 2005), води до неравномерно разпределение на ресурсите, изкривяване на отношенията между пазарните актьори (Nonchev, 2009) и до елиминиране на пазарните принципи (Stoyanov, 2018). Световната банка¹⁾ (World Bank, 2018) определя корупцията като една от основните пречки за икономическо развитие, като фактор, намаляващ стабилността на правителствата, подкопаващ демократичните принципи и основи на обществата, утвърждаващ неравенствата, бедността и недоволството, което създава условия за насилие и конфликти.

Редица изследвания²⁾ (Kashukeeva-Nusheva, Hristova-Valcheva & Slavov, 2018) показват, че голяма част от българите са убедени, че корупцията е широко разпространена в множество публични сфери. Въпреки това много от българските граждани или не знаят къде, или не биха подали сигнал, ако се

сблъскат със случай на корупция. Подобни резултати са показател за наличието на атмосфера на търпимост към корупцията в българското общество.

Ограничаване на корупцията може да се случи чрез включване на допълнителни мерки към съществуващите вече традиционни способи за нейното противодействие. А именно системни усилия за обучение и възпитание, които да повлияят върху общоприети ценности и норми, чрез които да се повиши нетърпимостта към този феномен. Едва ли корупцията може да бъде изкоренена изцяло, но това, което може да се постигне, е значително намаляване на нейния мащаб и форми на проявление. За целта особено внимание в последните години международната общност обръща на превенцията, като се утвърждава разбирането, че ключова роля за постигане на успех играе антикорупционното образование.

Международни инициативи за развитие на антикорупционно образование

Антикорупционното образование има за цел развитие на култура на нетърпимост към корупционни практики сред гражданите чрез запознаване със същността на корупцията, с нейните проявни форми, с негативните последици от съществуването ѝ в дадено общество, както и с възможностите за активно участие на гражданите в усилията за запазване на обществен интерес. Именно поради това препоръките на ООН и ЕС към отделните държави са за прилагане на успешни стратегии за антикорупционно обучение в различните нива от образователната система.

Идеята за антикорупционно образование се налага и разпространява най-вече чрез Конвенцията на ООН срещу корупцията от 2004 г. В чл. 13 от документа е записано, че всяка държава – страна по Конвенцията, предприема подходящи мерки за осъществяване на: „дейности във връзка с публичната информация, които допринасят за нетолериране на корупцията, както и на образователни програми, включително в учебните планове на училищата и университетите“. Следващата, 2005 г. е обявена от Съвета на Европа за Година на демократичното гражданство чрез образование, което дава допълнителен стимул за въвеждане на различни инициативи в тази насока в европейските държави.

Антикорупционното образование, както посочват изследователите (Indawati, 2015; Blagoeva-Hazarbassanova, 2011), не е само средство за трансфер на знания. Разбира се, информацията и познанията, които младите хора получават чрез подобни образователни практики, са от съществено значение и са част от антикорупционното образование. Но трябва да се изтъкне, че от особена важност е фактът, че антикорупционното обучение има капацитет да формира нагласи и ценности за съпротива срещу корупцията, такива, които изграждат морална осъзнатост срещу нарушенията. Именно образователните институции са мястото, което спомага за изграждане на характер и поведение, водени от подобни морални норми.

Изхождайки от това разбиране, през последните петнадесет години са развити редица международни инициативи, които са насочени към интегриране на антикорупцията в образователните политики. Днес повече от 40 държави по света осъществяват различни инициативи, свързани с антикорупционно обучение на всички степени от образователната система – начално, средно и висше (Horovitz, 2017). Внедряването на идеята и прилагането на практика на обучителни програми за антикорупция е в синхрон с Препоръките на ООН, които след 2004 г. са детайлизирани в няколко резолюции – през 2011 г., 2013 г. и 2015 г. – като във всички тях се набляга на значението на антикорупционното образование и държавите се насърчават да разработят програми за обучение, целящи развитие на ценности за нетолерантност към корупцията и култура на зачитане на закона.

В улесняване и ускоряване изпълнението на тези препоръки през 2014 г. Службата на ООН по наркотиците и престъпността (UNODC) създава платформа, целяща насърчаване на академичните изследвания за развитие и обмен на антикорупционни материали за университети и други академични институции. Тази инициатива (Anti-Corruption Academic Initiative) представлява инструмент за подкрепа, осигуряващ академични публикации, изследвания на случаи и материали, които могат да бъдат използвани от университети и други образователни институции при разработване и поддържане на техните антикорупционни образователни програми.

Заедно с това Организацията на обединените нации съвместно с ЮНЕСКО, в рамките на инициативата „Образование за справедливост“, осъществяват дейности, подпомагащи учители и преподаватели в усилията им да предадат знания на следващото поколение за по-добро разбиране на проблема корупция. Младите хора се насърчават да проявяват своята активна гражданска позиция за преодоляване на проблема. Заложените цели на антикорупционното образование са: предаване на знания; утвърждаване на основни ценности; развиване на умения – критично мислене, разрешаване на проблеми; насърчаване на активното участие в обществото.

Развитие на антикорупционно образование в Република България

Следвайки препоръките на международните организации, през 2004 г. експерти от МОН съвместно с преподаватели от български университети и учители, с представители на неправителствения сектор разработват учебна програма за антикорупционно обучение, която се въвежда чрез свободно избираем предмет „Антикорупция“ за ученици от IX – XII клас. Въпреки това този предмет не успява да се утвърди в учебните програми на българските училища. Той не е част от задължителната общообразователна подготовка и малко училища проявяват инициатива за неговото поддържане и финансиране. В този период усилията по посока внедряване на антикорупционно обра-

зование в българската образователна система са свързани най-вече с проучване на световния опит за прилагане на антикорупционно обучение и/или с временни инициативи, разработени в рамките на проекти, които приключват с края на финансирането.

Едва десет години по-късно усилията по въвеждане на антикорупционно образование, като част от антикорупционните политики в България, отново се възобновяват. В Стратегията за противодействие и превенция на корупцията (2015 – 2020) то е определено като една от ключовите мерки, чието прилагане може да има по-решителен антикорупционен ефект и става част от Приоритет 6 в документа „Създаване на среда на обществена нетърпимост към корупцията“. В мярка 3 от Приоритет 6 се предвижда: въвеждане на антикорупционно обучение като част от гражданското образование и включва:

- повишаване на информираността на младите хора относно същността, сферите, формите и моделите на корупционно поведение;
- повишаване на възможностите за разпознаване на разновидностите на корупцията и на механизмите за реализирането им;
- разбиране и анализ на причините и факторите за доминиране на користни интереси сред определени групи в различните сфери на обществения живот.

Политическата рамка за въвеждане на антикорупционно образование се изгражда и от Наредба № 13, с която се урежда Държавният образователен стандарт за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование. Документът е приет в края на 2016 г. и предвижда образователните институции да приемат свои програми по заложените в наредбата теми, свързани с формирането на ценности и поведение на младите като отговорни граждани. Наредбата предлага превенция и борба с корупцията да се обсъжда в час на класа или като факултативна подготовка само по един час годишно от V до VII клас и два часа годишно от VIII до XII клас. Въпреки приетите документи създаването на работещи учебни програми се оказва дълъг процес – предметът „Гражданско образование“ например ще стартира през учебната 2020/2021 г. за XI и XII клас.

Важна стъпка в развитието на антикорупционното образование в България е направена през декември 2015 г. с подписания във Виена Меморандум за разбирателство и сътрудничество в областта на антикорупционното образование между българското правителство и Службата на ООН за наркотици и престъпност (UNODC). Документът задава рамка за сътрудничество за осигуряване на антикорупционно образование и е последван от няколко инициативи, включително в български висши училища.

От 2018 г. в резултат на приемането на новия Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ), и по-конкретно създаването на специален държавен орган за осъществяване на политиката по противодействие на корупцията (Комисия за противо-

действие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество – КПКОНПИ), усилията за включване на антикорупционното образование на всички нива от образователната система се активизират. Нормативната уредба, свързана с превенция на корупцията, се урежда в глава четвърта от ЗПКОНПИ, като КПКОНПИ е натоварена със специална компетентност по антикорупционно обучение, за което може да си сътрудничи с други заинтересовани институции от държавния и частния сектор.

В резултат на тези законодателни промени през 2018 г. Комисията предприема конкретни действия за разширяване обхвата на антикорупционното образование и формирането на култура на нетолерантност към корупционно поведение от най-ранна детска възраст. Представители на Комисията предлагат и работят по въвеждане на гражданско обучение по антикорупция, което да започва още от детските градини и да преминава в следващите образователни степени. Идеята е приложена в няколко детски градини, като чрез разбираем за децата сюжет и под формата на игра те се учат да правят разлика между добро и зло, честно и нечестно.

Вижда се, че съществуващата законова рамка дава възможност в учебните програми да се включат теми, свързани с превенция на корупцията. Реално обаче, в отчета за изпълнението на Националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията в Република България (2015 – 2020 г.) за периода до 31 януари 2019 г. е посочено, че антикорупционното обучение не само не е застъпено достатъчно в учебните програми, но и не обхваща всички нива на обучение. Висшите училища остават встрани от тези наредби и усилията за внедряване на антикорупционното обучение в образователната ни система.

Антикорупционно обучение в българските висши училища

В България инициативите за внедряване на антикорупционно образование се откриват основно в гимназиален етап на обучение и то все още не е залегнало в достатъчна степен в учебните програми на висшите училища. Последното произтича от характера на управление на университетите, които са автономни институции, и до голяма степен изпълнението на препоръките в това отношение зависи от инициативността на ръководството на университетите и преподавателите в тях.

В определени периоди е развивано антикорупционно обучение. Например във Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“ в периода 2004 – 2007 г. са осъществени няколко проекта, свързани с антикорупционно образование. Програмите във Факултета са били насочени към повишаване на гражданската и антикорупционната компетентност на бъдещите педагогически съветници, учители, възпитатели, социални работници. Антикорупционни теми са включени и в програмите на Департамента за информация и усъвършенстване на учителите към Софийския университет, организирани са

семинари за учители, на които се обсъждат методика на обучение и възможни учебни програми по гражданско образование и антикорупция.

През 2016 г. УНСС реализира образователен проект, насочен към проблемите на антикорупцията, включващ серия от публични лекции, семинари и онлайн обучение. Тази първа инициатива в УНСС е развита през 2018 г. и прераства в широк кръг от дейности на Университета по проблемите на антикорупционното образование, включително създаване на специализирана Академия „Антикорупция“, която ще бъде представена в следващата част.

Сложният характер на феномена корупция означава, че тя може да се разглежда с инструментариума на различни дисциплини – през призмата на правото, на икономиката, на социологията, на бизнес управлението и корпоративната социална отговорност, чрез оптиката на етиката и други. Това, от една страна, показва, че обучението по антикорупция има място в различни специалности от университетското образование – право, икономика, бизнес и финанси, публична администрация, социални и политически науки, педагогика, национална сигурност и други. От друга страна, от значение в този случай би било в развитието и изпълнението на програма за антикорупционно обучение да се включат експерти от различни дисциплини, което да позволи проблемът корупция да бъде разгледан от множество гледни точки. По този начин става възможно изпълнението на основните задачи, към които според експертите на ООН (Horowitz, 2017) една антикорупционна програма за обучение трябва да се стреми.

- Развиване на отношение на нетолерантност към корупцията сред младите хора.

- Да поставя основи за изграждане на ценностна система на нетърпимост към различните прояви на корупция и престъпност изобщо.

- Утвърждаване ролята на гражданите за превенция и борба с корупцията в обществото. Активното гражданско участие се базира на убеждението, че негативните ефекти от разпространението на корупционни практики вредят не само на общите, но и на личните интереси.

- Повишаване на осведомеността относно ролята на органите за борба с корупцията и тяхното значение за борба с този феномен, което да увеличи доверието в държавните институции.

Изпълнението на тези задачи изисква разработването и концентрирането върху отделни аспекти, свързани с проблема корупция. Примери за конкретни модули, които биха могли да се използват като основа за разработване на учебни курсове, са следните.

Модул 1. Запознаване със същността на изследвания проблем – определение и историческо развитие на концепцията за корупция

- Историческо развитие на концепцията за борба с корупцията
- Дефиниране и видове корупция

- Условия за развитие на корупционни практики
- Мотиви за участие – социологически и психологически теории

Модул 2. Политика, управление, корупция

- Власт и политика
- Прозрачност и отчетност на държавните институции
- Демокрация и гражданско участие
- Влияние на корупцията върху демократичното управление

Модул 3. Икономика на корупцията

- Измерване на корупцията
- Икономически теории за включване в корупция
- Ефекти и последици от корупцията

Модул 4. Поведение, етика и спазване на нормите

- Корупция и социални норми
- Кодекси за поведение и професионална етика – публичен и частен сектор
- Принципи за корпоративна социална отговорност и антикорупция
- Участие на медиите и гражданите в управлението на рискове, свързани

с корупция

Модул 5. Правна рамка и правоприлагане на антикорупционни политики

- Политики за превенция и борба с корупцията и свързаните с нея престъпления
- Институции за борба с корупцията и международно сътрудничество
- Национална стратегия и мерки за борба с корупцията
- Участие на гражданите в превенция на корупционни практики

Предложените теми подлежат на допълнение и промяна в зависимост от целите на самия курс и групата, към която е насочен той.

Формите, под които е възможно да се предлага антикорупционно обучение в българските университети, са: като курсове в бакалавърска и магистърска степен на обучение; като самостоятелна магистърска програма; като програма за следдипломна квалификация; онлайн курсове; семинари и публични лекции с представители на държавни институции, бизнес и други заинтересовани страни, чиято дейност допринася за превенция и борба с корупцията. Антикорупционното обучение трябва да осигурява на студентите, от една страна, теоретични знания за феномена корупция и всички свързани с него аспекти. От друга страна, е необходимо то да се прилага чрез изграждане на интерактивна среда, в която обучаваните не са само реципиенти на информация, а активен участник в обучителния процес – чрез дискусии на спорни моменти; обсъждане на практически казуси, свързани с корупция; анализиране на дейности за превенция и борба с корупцията; запознаване с начина, по който работят институциите, отговарящи за борба с корупцията, и други. Целта е

разширяване познанията на младите относно корупцията, разпознаване на различните ѝ форми на проявление, убеждаване в сериозността на негативните ефекти от нея както за обществото, като цяло, така и за отделния гражданин и личните му интереси. Всичко това трябва да създаде основа за изграждане у българите на ценностна система на нетърпимост към нарушаване на общоприетите правила и на поведение, утвърждаващо правовите и моралните норми в страната.

Академия „Антикорупция“ на УНСС

Пример за въвеждане на антикорупционно обучение във висшата степен на образование в България са инициативите на Университета за национално и световно стопанство. УНСС работи в тясно сътрудничество с КПКОНПИ, както и с други държавни органи, ангажирани с проблема. Като резултат от тази съвместна работа, следвайки международните препоръки относно важността на антикорупционното образование, през 2018 г. ръководителите на УНСС, на КПКОНПИ, на Комисията за борба с корупцията, конфликт на интереси и парламентарна етика (КБККИПЕ) в 44-тото Народно събрание на Република България и Омбудсманът на Република България подписват Меморандум за сътрудничество. Инициативата събира усилията на образователна институция, на законодателната власт, изпълнителната власт в лицето на КПКОНПИ и обществения защитник – Омбудсмана.

Резултат от това сътрудничество е стартирането на Академия „Антикорупция“ в УНСС, чиято цел е популяризиране на противодействието на корупцията чрез организиране на лекции, събития, конференции, практически обучения, осигуряване на студентски практики, стажове и други. Сътрудничеството обхваща включването като лектори на представители от КПКОНПИ, от институцията на Омбудсмана и от Парламентарната антикорупционна комисия в публични лекции и майсторски класове по актуални теми, свързани с борбата с корупцията, пред студенти от широк кръг специалности, както и в преподавателските екипи на различни учебни курсове в бакалавърска и магистърска степен в УНСС.

В рамките на Академия „Антикорупция“ всеки семестър се организират поредица публични лекции за студенти от различни специалности на УНСС, в които чуждестранни и български лектори представят своя практически опит в противодействието на корупцията. Темите, които са разработвани през първите два семестра от дейността на Академия „Антикорупция“, са свързани с историческото развитие на антикорупционното законодателство в България, икономическо развитие и корупция, измерване на корупцията, връзката между противодействие на корупцията и защита правата на човека, организацията и дейността на съдебната система в борбата с корупцията, представяне на

специализирани звена за борба с корупцията, антикорупционния опит в чужди държави и други.

Заедно с Академия „Антикорупция“ през учебната 2018/2019 г. в УНСС е разкрита магистърска програма „Противодействие на корупцията“ със срок на обучение два семестъра. Учебните курсове и тяхното съдържание са разработени съвместно от преподаватели на УНСС и представители на КПКОНПИ и дирекция „Вътрешна сигурност“ на МВР. Голяма част от учебните курсове се водят от екипи, включващи хабилитиран преподавател от УНСС и служител на КПКОНПИ или МВР. С това е гарантирана в най-голяма степен връзката между теория и практика.

В различни специалности на УНСС от ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ са включени учебни дисциплини или модули в учебни програми, насочени към антикорупционно обучение. Следваща стъпка в тази посока би могло да бъде включване на специализирана учебна дисциплина сред общоуниверситетските курсове в бакалавърска степен, с което ще бъдат обхванати всички студенти на УНСС още в началото на тяхното обучение. Перспективна възможност е споделяне на опита в антикорупционното образование на Университета със средните училища, членуващи в Асоциацията на икономическите училища в България.

Функционирането на Академията осигурява натрупване на знания относно корупцията и негативните ефекти, които тя има върху демокрацията и правата на гражданите в обществото, както и запознаване с ролята на държавните органи за борба с нея. Дейностите, организирани в рамките на Академия „Антикорупция“, са насочени към утвърждаване на нагласи и поведение, базирано на убеждението, че много важен елемент от процеса на противодействие на корупцията са самите граждани, които трябва да подават сигнали за нередност. Именно поради това е важно студентите да са обучени да разпознават нередностите, да проявяват нетърпимост към нарушенията на закона, да са информирани на кого могат да подадат сигнал, и да имат доверие в органите, занимаващи се с противодействие на корупцията.

Заклучение

Представеният текст ориентира научната и педагогическата колегия от различни степени на образователната система за разгръщането на политиките за антикорупционно образование както на международно ниво, така и за политиката, развивана на национално ниво. Стана ясно не само че няма формални пречки за прилагане на антикорупционно обучение, но и в последните години е изразена ясна политическа воля по този въпрос. Заедно с това е идентифициран пропуск по отношение на антикорупционното обучение, тъй като основният акцент на усилията в страната са насочени към гимназиалните класове. Представените модули от програма за антикорупцион-

но обучение биха могли да подпомогнат разработването на учебни програми и внедряването на нови образователни практики във висшите училища в България. Предложението не е краен списък на модулите, които могат да бъдат преподавани, но обобщава основни елементи, които една програма по темата трябва да включва. Чрез представената Академия „Антикорупция“ на УНСС и дейностите на Университета, свързани с провеждане на антикорупционно обучение, текстът допринася за запознаване на изследователи, педагози и експерти в областта на образованието с един успешен пример, по който на практика може да се реализира в национален контекст важна международна инициатива.

Когато знанието за вредата, която корупцията има за обществото, като цяло, и за личните интереси, в частност, се интернализира от младите хора, само тогава може да се очаква видима промяна в българското общество и значимо намаляване на корупцията в страната. Основен инструмент за това се явяват именно антикорупционното образование и възпитание в култура на нетърпимост към нарушаване на общите правила и норми. Не бива да се забравя обаче, че антикорупционното обучение е съществен, но само един елемент от системата за превенция на корупцията и като такъв трябва да бъде съпроводен с ефективно прилагане на антикорупционни политики и мерки в страната. Тоест ефективността на антикорупционното образование зависи от осъществяването на последователна и системна държавна политика и в двете области – образование и борба с корупцията.

БЕЛЕЖКИ

1. World Bank. (2018). Combating Corruption. Available at: <https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption>.
2. ЦИД. (2016). Завладяване на държавата. Противодействие на административната и политическата корупция. София: Център за изследване на демокрацията;

ЛИТЕРАТУРА

- Благоева-Хазърбасанова, Е. (2011). Промяна на културните нагласи – стратегическа цел на антикорупционното образование. В: *Годишник на Центъра по публична администрация*, том VI. София: Нов български университет.
- Кашукеева-Нушева, В., Христова-Вълчева, К. и Славов, К. (2018). *Противодействие на корупцията – 2018: обществени очаквания и постигнати резултати*. София: фондация „Фридрих Еберт“ и асоциация „Прозрачност без граници“.

- Нончев А. (2009). *Публично-частни квази пазари*. София: УИ „Стопанство“.
- Стоянов, А. (2018). *Корупцията в частния сектор в България*. София: ЦИД.
- Horovitz, S. (2017). *Anti-Corruption Education in Schools and Universities*. Report presented at 8th Intersessional Meeting of the Open-ended Intergovernmental Working Group on Prevention 21 – 23 August 2017, Vienna.
- Indawati, N. (2015). The Development of Anti-Corruption Education Course for Primary School Teacher Education Students. *Journal of Education and Practice*, 6(35), 48 – 53.
- Lambsdorff, J. G. (2005). Consequences and Causes of Corruption: What do We Know from a Cross-section of Countries? (pp. 3 – 51). In: Rose-Ackerman, S. (Ed.). *International Handbook on the Economics of Corruption*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Tanzi, V. (1998). Corruption around the World: Causes, Consequences, Scope and cures. *International Monetary Fund Staff Papers*, 45, 559 – 594.

REFERENCES

- Blagoeva-Hazarbassanova, E. (2011). Change of Cultural Values – Strategic aim of Anti-Corruption Education. In: *Yearbook by the Center of Public Administration*, vol. VI. Sofia: New Bulgarian University.
- Horovitz, S. (2017). *Anti-Corruption Education in Schools and Universities*. Report presented at 8th Intersessional Meeting of the Open-ended Intergovernmental Working Group on Prevention 21 – 23 August 2017, Vienna.
- Indawati, N. (2015). The Development of Anti-Corruption Education Course for Primary School Teacher Education Students. *Journal of Education and Practice*, 6(35), 48 – 53.
- Kashukeeva-Nusheva, V., Hristova-Valcheva, K. & Slavov, K. (2018). *Countering Corruption 2018: Public Expectations and Achieved Results*. Sofia: Friedrich Ebert Foundation, Bureau Bulgaria and Transparency International-Bulgaria.
- Lambsdorff, J. G. (2005). Consequences and Causes of Corruption: What do we Know from a Cross-section of Countries? (pp. 3 – 51). In: Rose-Ackerman, S. (Ed.). *International Handbook on the Economics of Corruption*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Nonchev, A. (2009). *Public-private quasi markets*. Sofia: UNWE.
- Stoyanov, A. (2018). *Private sector corruption in Bulgaria*. Sofia: CSD.
- Tanzi, V. (1998). Corruption around the World: Causes, Consequences, Scope and Cures. *International Monetary Fund Staff Papers*, 45, 559 – 594.

DEVELOPMENT OF ANTICORRUPTION EDUCATION IN BULGARIAN UNIVERSITIES

Abstract. Anticorruption training is a key component in counteracting corruption, and its successful inclusion at all levels of education is becoming increasingly important. Policies for anticorruption education are becoming frequently proposed in documents in recent years, both on an international level, as well as on a national level. This article aims to explore the opportunities for developing successful strategies for anticorruption programs in Bulgarian higher education. The main policies for anticorruption education, concrete topics for developing of future educational programs, and the Anticorruption Academy initiative at the University of National and World Economy are presented.

Keywords: anticorruption education; educational strategies; higher education

✉ **Dr. Georgi Petrunov, Assoc. Prof.**

<https://orcid.org/0000-0002-1979-8716>

Anticorruption Academy

University of National and World Economy

1700 Sofia, Bulgaria

E-mail: georgipetrunov@abv.bg